

Examenul național de bacalaureat 2023

Proba E. c)

Istorie

Varianta 6

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÊTEL

(30 punct)

Olvassa el figyelmesen az alábbi forrásokat:

A. „1866-ban Románia (*România*) vezető körei [...] minden lehetôt megtettek politikai téren azért, hogy a garantáló hatalmakat kész helyzet elé állítsák a február 11-ei esemény következtében bevezetett rendszer megszervezésérôl. [...]

Az 1866-os alkotmányt az Alkotmányozó Nemzetgyûlés dolgozta ki és szavazta meg a nagyhatalmak tiltakozása ellenére, ami [...] egy komoly nyomásnak kitett kis állam határozott lépéseit jelképezi. Mi több, a függetlenség óhajának hangsúlyosabb kifejezése történt meg az 1866-os alaptörvénnyel, amely nem utal a Török Birodalom fennhatóságára és az európai hatalmak garanciájára. Ennek értelmében a román állam gyakorlatilag függetlennek volt tekinthetô. Románia kapcsolatai a nagyhatalmakkal egyre érdekesek és összetettebbek lettek. A párizsi egyezmény és konvenció értelmében a román állam még mindig az európai hatalmak közös garanciája és oszmán fennhatóság alatt állt, és ez jelentôs mértékben befolyásolta a mozgásterét. Az 1866-os alkotmányban ez a helyzet hallgatôlagosan jelent meg.”

(V. Russu, *Studii de istorie modernă*)

B. „A belga alkotmány mintaként való választása ihletett volt (bizonyos román politikusok arról álmodtak, hogy Romániát «a Kelet Belgiumává» alakítsák). [...] I. Károly (*Principele Carol*) a kezdetektôl azt gondolta az alkotmányról, hogy túlságosan haladó szellemû Románia számára. [...] Az 1866-os alkotmány bevezeti [...] a hatalmi ágak szétválasztásának elvét: törvényhozó, végrehajtó és igazságszolgáltató hatalom [...]. A törvényhozó hatalmat a (kétkamarás) Parlament és az uralkodó gyakorolta. Csakis [...] a törvényhozó hatalom három részének, a Képviselôház, a Szenátus és az uralkodó közös megegyezésével lehetett mûködtetni a törvényhozást. Az igazságszolgáltató hatalom független volt a másik kettôtôl. [...] A végrehajtó hatalmat [...] az államfô (1881-ig, Románia királysággá való nyilvánításáig, az államfônek uralkodói címe volt, királyi fenség megszólítással, melyet elôször 1878-ban, Romániának a Török Birodalommal szembeni függetlenségének elismerésekor használtak) és a miniszterek gyakorolták. [...] Az alkotmány szerint a király hatalma élete végéig szólt, tehát eltávolíthatatlan volt [...]. A király rendeletei nem voltak törvényerejûek, amennyiben nem voltak ellenjegyezve egy miniszter által is.”

(I. Bulei, *Carol I*)

Válaszoljon a források alapján az alábbi követelményekre:

1. Nevezze meg az **A** forrás alapján az Alkotmányozó Nemzetgyûlés által elfogadott alaptörvényt! **2 pont**
2. Írjon ki a **B** forrásból egy információt, amely a törvényhozó hatalomra vonatkozik! **2 pont**
3. Nevezzen meg két történelmi térséget, amelyek az **A**, illetve a **B** forrásban is megjelennek! **6 pont**
4. Írja ki a vizsgalapra annak a forrásnak a betûjelét, amely azt támasztja alá, hogy az uralkodó cím változott a román állam fejlôdésével! **3 pont**
5. Írjon ki a vizsgalapra az **A** forrásból két olyan információt, amelyek között ok-okozati összefüggés van, és emelje ki mindkét információ szerepét (*ok*, illetve *okozat*)! **7 pont**
6. Mutasson be két belpolitikai eseményt a XIX. század második felébôl, másokat, mint amelyekre az adott források vonatkozik! **6 pont**
7. Határozzon meg egy hasonlóságot két olyan történelmi esemény között, amelyekben részt vettek a románok a XIX. század második felében, és része volt a *keleti kérdésnek*! **4 pont**

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassa el figyelmesen az alábbi forrást:

„A Török Birodalom válságát érzékelve, Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem, igyekezett csatlakozni a Szent Ligához [...]. A szövetséghez már csatlakozott Spanyolország, Velence, a Pápai Állam (minden keresztény szövetség kezdeményezője), a Mantovai, Toszkán és Ferrarai Nagyhercegségek, akárcsak Erdély (*Transilvania*), Havasalföld (*Țara Românească*) és Moldva (*Moldova*). [...] 1594 augusztusában Moldva is válaszolt a nyugatiak felhívására [...]. Mihai Viteazul is felajánlotta szolgálatait a Szent Ligának [...], és igyekezett összehangolni tevékenységét Erdéllyel és Moldvával. [...]

Mihai Viteazul, Havasalföld uralkodója, nem volt hajlandó túl sok kompromisszumra, annak ellenére, hogy 1595-ben a bojárai Gyulafehérváron (*Alba Iulia*) aláírtak egy Egyezményt [...]. Az Egyezmény értelmében [...] Havasalföld lakóinak az adóit és az uralkodó jövedelmét az erdélyi Országgyűlés határozta meg. Mihai Viteazulnak gyakorlatilag nem volt fennhatósága saját bojárai felett, nem ítélt halálra [Báthory] Zsigmond jóváhagyása nélkül, és nem köthetett semmilyen nemzetközi egyezményt ennek beleegyezése nélkül. [...] A megegyezést azonban a Mihai Viteazul által óhajtott feltételek szerint alkalmazták [...]. Ráadásul [...], a Gyulafehérvári Egyezmény egy záradéka Havasalföld számára volt kedvező, amelynek értelmében az Erdélyi Ortodox Érsekség a Havasalföldi Ortodox Érsekség joghatósága alá volt visszahelyezve [...]. 1596-ban a bukaresti (*București*) uralkodó megkapta a beleegyezést, hogy havasalföldi és moldvai szerzetesek számára ortodox kolostort alapítson [...] a gyulafehérvári vár mellett. Ez az erdélyi érsekség székhelyévé fog válni.

Előtérben azonban az oszmán veszély állt [...]. Erdélyi és moldvai segítséggel, de főként saját országának haderejével és balkáni zsoldosokkal [...], Mihai Viteazul a Dunától északra és délre is fényes győzelmeket aratott a törökök felett. Az erdélyi hadak [...] az 1594-1595-ös törökellenes harcokban a román uralkodó hadaival együtt említik a forrásokban. Mihai Viteazul a kivívott győzelmekkel megóvta Havasalföldet attól, hogy az Oszmán Birodalom elfoglalja [...].”

(I. A. Pop, T. Nágler, M. András, *Istoria Transilvaniei*)

A forrásból kiindulva válaszoljon az alábbi követelményekre:

1. Nevezze meg, a forrás alapján, a Mihai Viteazul által vezetett középkori államot! **2 pont**
2. Határozza meg a századot, amelyre az adott forrás vonatkozik! **2 pont**
3. Nevezze meg, a forrás alapján, a Pápai Állam által kezdeményezett szövetséget, és egy Kárpátokon kívüli román állam fent említett szövetséghez való viszonyulását! **6 pont**
4. Említsen meg az adott forrásból két információt a törökellenes tevékenységekről! **6 pont**
5. Fejtse ki véleményét az adott forrásból kiindulva a Gyulafehérvári Egyezményről, és támassza alá a fenti forrásból vett két információval! **10 pont**
6. Érveljen egy megfelelő történelmi ténnyel azon kijelentés mellett, miszerint a románok részt vettek az 1350-1450 közötti nemzetközi kapcsolatokban! (Pontot ér a megfelelő történelmi tény bemutatása, valamint az ok-okozatiságot és a következtetést kifejező szavak használata.) **4 pont**

III. TÉTEL

(30 pont)

Írjon egy megközelítőleg két oldalas esszét Románia a XX. század második felében témában, figyelembe véve az alábbi szempontokat:

- nevezzen meg egy Romániában alkalmazott politikai gyakorlatot a sztálinizmus korszakából a XX. század második feléből;
- mutasson be egy olyan román belpolitikai eseményt, amely a nemzeti kommunizmus időszakában zajlott;
- említsen meg két külpolitikai eseményt, amelyet Románia hajtott végre 1951-1980 között, valamint ezeknek egy-egy jellegzetességét;
- fejtse ki véleményét a romániai rendszerváltás utáni demokráciáról 1990-2000 között, és támassza ezt alá egy történelmi érveléssel!

Figyelem! Pontot ér a megfelelő történelmi nyelvezet használata, az esszé felépítése, az ok-okozati összefüggések kiemelése, a történelmi érv kidolgozása (megfelelő történelmi tény bemutatása, az ok-okozatiságot és a következtetést kifejező szavak használata), a történelmi események megfelelő időrendi/logikai sorrendjének, valamint a terjedelmi követelményeknek a betartása is.